

Markkinat-tiedotteessa käsitellään ajankohtaisia listayhtiön tiedonantovelvollisuuden, tilinpäätösvalvonnan, arvopaperikaupankäynnin sekä sisäpiiriasioiden tulkintoihin ja sääntelyyn liittyviä asioita sekä valvonnan havaintoja. Tiedotteen julkaisee Finanssivalvonnan Markkinavalvonta.

Tässä tiedotteessa kerromme seuraavista aiheista:

■ Ajankohtaista ESMAssa	1
■ Miten Finanssivalvonta valvoo listayhtiöiden tiedottamista ja kaupankäyntiä arvopaperimarkkinoilla	2
■ Valvontahavaintoja tulossennusteista	5
■ Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamisesta	7
■ Ehdotettu tilintarkastuskertomus parantaa tilintarkastuksen läpinäkyvyyttä	8
■ ESMA julkaissut uusia valvontapäätöksiä	11

Ajankohtaista ESMAssa

Rahoitusvälineiden markkinat -direktiiviin ja -asetukseen liittyvä 2-tason sääntely

ESMA on julkaissut rahoitusvälineiden markkinat -direktiiviin (MiFID II) ja -asetukseen (MiFIR) liittyvän keskustelupaperin ja lausuntopyyntöön markkinarakennetta ja sijoittajansuojaa koskevista teknisistä standardeista ja neuvoista komissiolle. ESMA pyytää lausuntoja 1.8.2014 mennessä.

Markkinoiden väärinkäyttöasetukseen liittyvä 2-tason sääntely

ESMAN Market Integrity Standing Committee valmistelee lausuntopyyntöä markkinoiden väärinkäyttöasetukseen liittyvästä 2-tason sääntelystä. Lausuntopyyntö on tarkoitus julkaista myöhemmin vuoden 2014 aikana.

ESMA on saanut komissiolta toimeksiannon valmistella markkinoiden väärinkäytösasetukseen liittyvää teknistä standardia, joka koskee väärinkäytösten raportointia viranomaisille.

Arvopaperikeskuksia koskevaan asetukseen liittyvä 2-tason sääntely

ESMAN Post Trading Standing Committee valmistelee arvopaperikeskuksia koskevaan asetukseen liittyviä teknisiä

standardeja. Lausuntoaika keskustelupaperin ehdotuksista päättyi 22.5.2014.

Avoimuusdirektiivin muutokseen liittyvät tekniset standardit

Lausuntoaika ESMAn lausuntopyyntöön avoimuusdirektiivin muutokseen liittyvästä liputusvelvollisuutta koskevasta teknisestä standardista päättyi 30.5.2014. ESMAn Corporate Finance Standing Committee arvioi parhaillaan annettuja lausuntoja. ESMAn on määrä toimittaa teknisten standardien luonnos komissiolle loppuvuodesta 2014. Kansallisten tiedotevarastojen verkottamiseen ja listayhtiöiden tilinpäätösraportointiin sähköisessä raportointimuodossa (esim. XBRL-muodossa) liittyvistä ehdotuksista pyydetään lausuntoja arviolta loppuvuodesta 2014 tai alkuvuodesta 2015.

Esitedirektiivi

ESMAN Corporate Finance Standing Committee valmistelee esitedirektiiviin liittyviä teknisiä standardeja esitteen hyväksymisestä, julkaisemisesta, mainonnasta ja viitatuista tiedoista. ESMAn velvollisuudesta laatia teknisiä standardeja näistä aihealueista on säädetty niin sanotussa Omnibus II -direktiivissä. ESMA pyytää lausuntoja ehdotuksista arviolta loppuvuodesta 2014.

Paketoituja sijoitustuotteita koskevaan asetukseen liittyvä 2-tason sääntely

Euroopan valvontaviranomaisten yhteiskomitean (Joint Committee) Subcommittee on Consumer Protection and Financial Innovation on aloittanut paketoituja sijoitustuotteita koskevaan asetukseen (ns. PRIIPS-asetus) liittyvien teknisten standardien valmistelun. Aiheeseen liittyvä keskustelupaperi on tarkoitettu julkaista loppuvuodesta 2014.

Miten Finanssivalvonta valvoo listayhtiöiden tiedottamista ja kaupankäyntiä arvopaperimarkkinoilla

Listayhtiöiden tiedonantovelvollisuuden valvonta sekä rahoitusvälineiden kaupankäynnin valvonta kuuluvat Finanssivalvonnassa markkinavalvonnan vastuualueeseen.

Tiedonantovelvollisuuden valvonnassa valvotaan, että listayhtiöt noudattavat tiedottamisessaan arvopaperimarkkinain (AML) säännöksiä. Lisäksi Finanssivalvonta valvoo kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) sekä kirjanpitolain noudattamista listayhtiöissä. Valvonta kohdistuu listayhtiöiden tilinpäätöksiin ja osavuositarkastuksiin. Valvonnan piiriin kuuluvat sekä konsernitilinpäätökset että erillisyhtiöiden tilinpäätökset. Tässä artikkelissa ei käsitellä tarkemmin IFRS-valvontaa¹.

Listayhtiöt eivät ole Finanssivalvonnassa valvottavia, vaan niin sanottuja muita finanssimarkkinoilla toimivia. Valvonta kohdistuu listayhtiöiden julkistamaan informaatioon, ei itse yhtiöön. Finanssivalvonnassa toimivallan piiriin ei kuulu myöskään yleisten yhtiöoikeudellisten säännösten soveltaminen ja valvonta.

Kaupankäynnin valvonta kohdistuu ennen kaikkea epäilyihin markkinoiden väärinkäyttöihin eli sisäpiirintiedon väärinkäyttöön ja markkinoiden vääristämiseen eli manipulaatioon.

Listayhtiöiden tiedonantovelvollisuuden valvonta

AML:n mukaisen tiedonantovelvollisuuden valvonnan pää tavoitteena on, että sijoittajilla on käytössään riittävät tiedot seikoista, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan arvopaperin arvoon. Valvonta on luonteeltaan sekä ennakkoiva että reagoiva käsittäen muun muassa listayhtiöihin kohdistuvat, tiedonantovelvollisuuden menettelyihin liittyvät valvontakäynnit, teemaselvitykset sekä yksittäisten epäselvyyksien tutkimisen. Listayhtiöille annetaan myös ohjeistusta tiedonantovelvollisuuden hyvistä käytännöistä.

Jatkuvan tiedonantovelvollisuuden valvonnassa valvotaan, että listayhtiöt julkistavat ilman aiheutonta viivytystä kaikki sellaiset päätökset ja seikat, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan niiden arvopaperin arvoon. Valvonnan kohteena ovat esimerkiksi esitettyjen tulevaisuudennäkymien selkeys ja perusteltavuus sekä tulosvaroitusten ajantasaisuus.

¹ Linkki: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/IFRS/Pages/Default.aspx>.

Säännöllisen tiedonantovelvollisuuden osalta valvotaan, että listayhtiön julkistamien arvopaperimarkkinain edellyttämien taloudellisten katsausten (osavuositarkastus, johdon osavuotinen selvitys, tilinpäätös ja toimintakertomus sekä tilinpäätöstiedote) sisältö on säännösten mukainen ja että ne on julkistettu laissa vaaditussa määräajassa.

Finanssivalvonnan valvonta kohdistuu siihen, että listayhtiöt noudattavat AML:n säännöksiä, kun taas Helsingin pörssi valvoo sitä, että listayhtiöt noudattavat pörssin sääntöjä. Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi on osa pörssin säännöstöä, ja tätä kautta pörssi valvoo hallinnointikoodin suositusten noudattamista.

Listayhtiön tiedonantovelvollisuuden reagoiva valvonta perustuu sekä Finanssivalvonnan omiin että ulkopuolisista lähteistä saatuihin havaintoihin. Valvontahavainnon perusteella Finanssivalvonta voi lähettää yhtiölle selvityspyynnön, jonka vastauksen perusteella arvioidaan, onko tarpeen ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin (ks. jäljempänä valvontatoimenpiteet ja niiden julkisuus).

Kaupankäynnin valvonta

Arvopaperimarkkinoiden toimivuus edellyttää, että sijoittajat voivat luottaa markkinoihin ja niillä toimiviin osapuoliin. Markkinoiden väärinkäytökset heikentävät tätä luottamusta. Finanssivalvonnan suorittamalla kaupankäynnin valvonnalla pyritään ehkäisemään epäasiallista käyttäytymistä markkinoilla ja tutkitaan epäilyjä väärinkäytöksiä.

Pörssillä on reaaliaikainen kaupankäynnin valvontatehtävä ja pörssi myös valvoo sitä, että osapuolet toimivat kaupankäynnissään markkinapaikan sääntöjen mukaisesti.

Sisäpiirikaupankäynnin tutkinta

Sisäpiiritutkinnan tavoitteena on selvittää, onko arvopaperikaupassa käytetty sisäpiirintietoa. Tutkinta alkaa yleensä merkittävän, kurssiin vaikuttavan tiedon julkistamisesta. Tällaisia ovat tiedot esimerkiksi merkittävistä yritysjärjestelyistä, sopimuksista tai tulosvaroituksista, joiden yhteydessä kaupankäyntiä tutkitaan rutiininluonteisesti. Näissä yhteyksissä myös pörssiltä tai välittäjiltä voi tulla ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista. Tarkempi tutkinta aloitetaan, jos yhtiön osakkeen kurssikehityksessä on nähtävissä poikkeuksellista kehitystä tai osakkeen kaupankäynnin volyymi on esimerkiksi kasvanut selvästi ennen tiedotteen julkistamista.

Varsinaisessa tutkinnassa arvopaperin kaupankäyntimäärät ja kurssikehitys kartoitetaan pidemmältä ajanjaksolta. Finanssivalvonta pyytää siltä listayhtiöltä, jonka osakkeen tai muun rahoitusvälineen kaupankäyntiin tutkinta kohdistuu, tiedot kaikista niistä henkilöistä, jotka ovat olleet mukana käsittelemässä asiaa esimerkiksi yrityskaupassa (hankekohtainen sisäpiirirekisteri) sekä siitä, milloin nämä sisäpiiriläiset ovat saaneet asiasta tiedon. Tämän lisäksi pyydetään kronologinen kuvaus selvityksen kohteena olevan hankkeen kulusta. Vastaavat selvitykset voidaan pyytää kaikilta hankkeeseen osallistuneilta tahoilta, kuten esimerkiksi liikkeeseenlaskijan taloudellisilta tai juridisilta neuvonantajilta. Sisäpiirintietoa saaneiden henkilöiden lisäksi myös heidän lähipiirinsä sekä vaikutus- ja määräysvaltaehtoisten kaupankäynti selvitetään. Tutkinnassa selvitetään myös ulkomaisten osapuolten kaupankäynti, jota koskevat tiedot pyydetään ulkomaiselta valvontaviranomaiselta.

Markkinoiden vääristäminen

Markkinoiden vääristämisellä (manipulaatio) tarkoitetaan kaikkia sellaisia epäasiallisia toimia, joilla suoraan tai välillisesti pyritään vaikuttamaan keinotekoisesti rahoitusvälineen kysyntään, tarjontaan tai hintatasoon joko harhaanjohtaviin toimenpiteisiin ryhtymällä tai antamalla rahoitusvälineeseen liittyviä totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja.

Manipulaatiotutkinta aloitetaan useimmiten tilanteessa, jossa kaupankäynnissä on piirteitä, jotka eivät vaikuta tavanomaisen kauppataivan mukaisilta. Selvitystyössä käytetään hyväksi Finanssivalvonnalle toimitettuja kaupparaportointitietoja sekä pörssin kaupankäyntijärjestelmästä saatavaa dataa.

Valvontavälineistö

Kaupparaportointi

Finanssivalvonta käyttää kaupankäynnin valvonnassaan sijoituspalvelun tarjoajien raportoimia rahoitusvälineiden kauppatietoja. Tämä rahoitusvälineiden markkinat -direktiivin (MiFID) mukainen kauppatietojen raportointivelvollisuus antaa aikaisempaa paremman kuvan toteutetuista kaupoista ja mahdollistaa myös pörssin ulkopuolella tapahtuvan kaupankäynnin valvonnan sekä tietojenvaihtomenettelyn Euroopan valvojen välillä. Finanssivalvonnan kaupparaportointijärjestelmä on osa Euroopan kattavaa arvopaperikaupankäynnin tiedonkeruu ja -vaihtokokonaisuutta.

Sijoituspalvelun tarjoajilla velvollisuus ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista

Finanssivalvonta tutkii väärinkäyttöepäilyjä omasta aloitteestaan, mutta se saa myös ilmoitusten, vihjeiden ja ilmiantojen kautta tietoja epäilyttävistä tapauksista muun muassa pörssiltä, markkinaosapuolilta, tiedotusvälineistä, yksittäisiltä sijoittajilta ja ulkomaisilta valvontaviranomaisilta.

Suomalaisella sijoituspalvelun tarjoajalla tai ulkomaisen sijoituspalveluntarjoajan Suomessa sijaitsevalla sivuliikkeellä on velvollisuus viipymättä ilmoittaa Finanssivalvonnalle, jos sillä on syytä epäillä, että liiketoimeen saattaa liittyä sisäpiirintiedon käyttöä tai markkinoiden vääristämistä. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sijoituspalvelun tarjoajan palveluksessa olevia henkilöitä. Ilmoitusvelvollisuus on henkilökohtainen ja sen laiminlyönnistä voi seurata laissa määritelty seuraamusmaksu.

Markkinoiden väärinkäyttöön liittyvä ilmoitus ei ole luonteeltaan tutkintapyyntö, vaan ilmoitusvelvollisen havaitsema poikkeava liiketoimi tai seikka, jossa voi olla syytä epäillä, että liiketoimeen saattaa liittyä sisäpiirintiedon lainvastaista käyttöä tai markkinoiden vääristämistä.

Finanssivalvonta on valvonnassaan korostanut, että sijoituspalvelun tarjoajien, kuten myös muiden tahojen antamat ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista ovat erittäin tärkeitä tehokkaan valvonnan ja markkinoiden luotettavuuden turvaamisessa.

Valvontatoimenpiteet ja niiden julkisuus

Valvontatoimenpiteenä Finanssivalvonta aloittaa niin sanotun hallinnollisen kuulemismenettelyn, jos se arvioi, että kyseessä on arvopaperimarkkina-alaissa tarkoitettujen säännösten laiminlyönti tai rikkominen. Kuulemismenettelyn lopputuloksena voi olla hallinnollisen sanktion (rikemaksu, julkinen varoitus, seuraamusmaksu) määrääminen. Se, että Finanssivalvonta on määrännyt hallinnollisen sanktion, on julkinen tieto. Jos on syytä epäillä, että rikoslain mukaisen arvopaperimarkkinoita koskevan tiedottamisrikoksen, sisäpiirintiedon väärinkäytön tai markkinoiden vääristämisen tunnusmerkistö täyttyy, Finanssivalvonta tekee poliisille tutkintapyynnön, joka on salassa pidettävä kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa tai jätetty sikseen.

Yksittäisiin toimijoihin kohdistuvista valvontatoimista ei lähtökohtaisesti anneta tietoja julkisuuteen. Tiedot, jotka

koskevat yksittäiseen finanssimarkkinoilla toimijaan liittyviä mahdollisia selvityksiä tai valvontatoimia, ovat salassa pidettäviä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 24 § 1 momentin 15 kohdan nojalla², jos tiedon antaminen vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen. Selvityspyynnöt, niihin saadut vastaukset ja Finanssivalvonnan valvontakirjeet ovat tyypillisesti sen luonteisia, että ne ovat edellä mainitun julkisuuslain nojalla salaisia.

Finanssivalvonta julkaisee kaksi kertaa vuodessa tilaston tutkinnan kohteena olleista arvopaperimarkkinoiden väärinkäyttöepäilyistä sekä antamistaan hallinnollisista sanktioista ja poliisille tekemistään tutkintapyynnöistä. Nämä ovat nähtävillä Finanssivalvonnan verkkopalvelussa³.

Tutkittavien tapausten määrässä on vuosittaista vaihtelua. Manipulaatioepäilyt lisääntyvät tyypillisesti silloin, kun osakekurssissa on suurta heilahtelua. Yleisesti taloudellisen aktiviteetin, yritysjärjestelyjen ja tulosvaroitusten lisääntyessä myös sisäpiirintiedon väärinkäytöstutkinnat lisääntyvät ja vastaavasti taloudellisen aktiviteetin vähentyessä tutkittavat tapaukset vähenevät.

2 Julkl. 24 § 1 momentti 15 kohta: "Salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja valvontatoimeen liittyvästä seikasta, jos tiedon antaminen vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen tai olisi omiaan aiheuttamaan tarkastuksen kohteelle vahinkoa."

3 Linkki: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tilastot/sanktiot/Pages/Default.aspx>.

Valvontahavaintoja tulosenusteista

Osana listayhtiöiden tiedonantovelvollisuuden valvontaa Finanssivalvonta valvoo listayhtiöiden antamia tulevaisuuden näkymiä. Valvonnassa kiinnitetään huomiota muun muassa annettujen tulosenusteiden laadullisiin ominaisuuksiin, kuten selkeyteen, yksiselitteisyyteen ja johdonmukaisuuteen terminologiassa sekä siihen, miten annettu tulosenuste on perusteltu ja miten se toteutuu. Myös annettujen tulosvaroitusten ajoitusta valvotaan.

Tulosenuste

Listayhtiön on kirjanpitolain (KPL) 3 luvun 1 §:n 6 momentin nojalla esitettävä toimintakertomuksessa arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä. Yhtiö voi valita, esittääkö se arvion todennäköisestä tulevasta kehityksestä yleisluonteisina näkyminä vai tulosenusteena. Yhtiö voi halutessaan esittää tulevaisuudennäkymät myös osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöstiedotteessa.

Finanssivalvonnan määräyksissä ja ohjeissa¹ tulosenusteilla tarkoitetaan liikkeeseenlaskijan esittämiä tulevia ajanjaksoja koskevia arvioita, joiden sanamuodosta suoraan tai epäsuorasti käy ilmi liikkeeseenlaskijan tulevan tuloksen todennäköinen minimi- tai maksimitaso. Tulosenusteita ovat myös tiedot, joiden perusteella voidaan laskea liikkeeseenlaskijan tulevien tulosten likimääräinen summa. Tulosenusteita ovat esimerkiksi arviot kannattavuuden kehityksestä, liikevoiton tasosta, tilikauden tuloksesta tai liikevoittomarginaalista. Tulosenusteet voidaan esittää numeerisina ennusteina tai verbaalisesti kuvaten².

Niin sanotulla väljällä tulosenusteella Finanssivalvonta tarkoittaa ennustetta, josta ei suoraan käy ilmi, kuinka suuresta tuloksen muutoksesta on kyse, esimerkiksi *"liikevoiton ennakoidaan kasvavan"* tai *"liiketuloksen arvioivan jäävän negatiiviseksi"*.

Tulosenusteiden esittäminen

Tulosenusteiden esittämisessä tulisi noudattaa johdonmukaisuutta. Tulosenusteiden tulisi myös olla mahdollisimman yksiselitteisiä ja selkeitä. Niistä tulisi selkeästi käydä ilmi, minkä tuloksen kehitystä (liiketulos, tulos ennen veroja, EPS) arvioidaan, mille ajanjaksolle (koko vuosi, kuluva vuosinel-

jännes) tulosenuste on annettu ja mikä on tulosenusteiden vertailukausi (edellinen vuosi, edellisen vuoden vastaava vuosineljännes, kuluvan vuoden edeltävä vuosineljännes). Pelkän tulos-termin käyttäminen ei ole suositeltavaa, koska siitä ei voi yksiselitteisesti päätellä, minkä tuloksen kehitystä ennakoidaan. Esimerkiksi tulosenusteesta *"Vuoden 2013 tuloksen ennakoidaan ylittävän merkittävästi edellisvuoden tason"* ei käy ilmi, tarkoitetaanko liikevoittoa, tulosta ennen veroja vai tilikauden tulosta.

Tulosenusteissa muutoksen suuruuden kuvaamista koskevien ilmaisujen tulisi olla johdonmukaisia. Finanssivalvonta suosittaa, että listayhtiöt määrittäisivät mahdollisuuksien mukaan sisäisesti, mitä tulosenusteissa käytetyt termit (esim. *paranee*, *paranee hieman*) euromääräisesti tai prosentuaalisesti tarkoittavat. Esimerkiksi luonnehdinnan *"paranee hieman"* tulisi lähtökohtaisesti tarkoittaa samaa suuruusluokkaa olevaa muutosta tilikaudesta toiseen, jos liiketoiminnassa tai liiketoimintaympäristössä ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

Johdonmukaisuudella tulosenusteiden esittämisessä tarkoitetaan myös sitä, että tunnuslukua, josta tulosenuste on alun perin annettu, ei ilman perusteltua syytä tulisi vaihtaa kesken tilikauden. Jos tunnuslukua vaihdetaan, tässä yhteydessä tulisi ottaa kantaa poisjätetystä tunnusluvusta annetun tulosenusteiden toteutumiseen.

Esimerkiksi tilinpäätöstiedotteessa yhtiö antaa tulosenusteiden *"tuloksen ennakoidaan olevan parempi kuin edellisvuonna"*. Q1 osavuositarkastuksessa se esittää tulosenusteiden sekä liikevoitosta (*"parempi kuin edellisvuonna"*) että tilikauden tuloksesta (*"merkittävästi parempi kuin edellisvuonna"*). Yhtiön sisäisen ennusteen mukaan näyttää, että liikevoitosta annettu tulosenuste ei enää toteutuisi Q2:lla kertyneiden ennakoitua suurempien kulujen vuoksi. Q2 osavuositarkastuksessa yhtiö alentaa tilikauden tuloksesta annettua tulosenustetta (*"merkittävästi parempi"* -> *"parempi"*) ja jättää pois liikevoitosta annetun tulosenusteiden kommentoimatta sitä millään tavalla. Liikevoitosta annetun tulosenusteiden heikentyminen on kyllä pääteltävissä, koska tilikauden tuloksesta annettua tulosenustetta on alennettu. Myöhemmin tilikaudella yhtiölle aiheutuu kuluja, jotka se luokittelee kertaluonteisiksi. Pörssitiedotteessa, jossa näistä kertaluonteisista kuluista kerrotaan, ei kuitenkaan

¹ Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 7/2013, luku 7.8, kohta (63).

² Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 7/2013, luku 7.8 kohta (65).

oteta kantaa siihen, miten nämä kulut vaikuttavat tilikauden tuloksesta annettuun tulosenusteeseen, vaan kommentoidaan ilman kertaluonteisia kuluja olevan liikevoiton kehitystä. Tässäkin tilanteessa kertaluonteisten kulujen vaikutus tilikauden tuloksesta annettuun tulosenusteeseen on kyllä pääteltävissä. Lopputilikaudella yhtiö kommentoi ainoastaan ilman kertaluonteisia erinä olevan liikevoiton kehittymistä.

Edellä esitetyssä esimerkissä kuvatus menettelyn sijaan suositeltavaa olisi, että yhtiö olisi tilikauden alussa esittänyt tulosenusteiden/tulosenusteet, joista ennustettavat tunnusluvut olisivat selkeästi käyneet ilmi ja tilikauden aikana kaikissa taloudellisissa raporteissa ja tiedotteissa kommentoinut johdonmukaisesti näistä tunnusluvuista annettujen tulosenusteiden toteutumista ja kertaluonteisten erien vaikutusta niihin.

Vuodelle 2013 annetut tulevaisuudennäkymät

Finanssivalvonnan läpikäymät vuoden 2013 tulevaisuudennäkymät (mukana 121 listayhtiötä) jakautuvat seuraavasti:

- 9 yhtiötä: yleisluonteinen kuvaus tulevasta kehityksestä
- 3 yhtiötä: liikevaihtoennuste
- 20 yhtiötä: tulosenuste
- 87 yhtiötä: liikevaihto- ja tulosenuste
- 2 yhtiötä: ei lainkaan arviota tulevasta kehityksestä (perustelu oli esitetty).

Tulosenusteista (yhteensä 112³) lähes kaikki oli annettu liikevoitosta: raportoidusta liikevoitosta tai -prosentista oli annettu 45 ennustetta ja oikaistusta (kertaluonteisilla erillä tai muulla tavalla) liikevaihdosta tai -prosentista 35 ennustetta. EBITDA:sta tai -prosentista oli annettu yhdeksän tulosenustetta. Muusta kuin edellä mainituista tuloksista oli annettu 23 tulosenustetta, joista viidestä ei käynyt ilmi, mikä tulos oli kyseessä. Valtaosa yhtiöiden esittämistä tulosenusteista oli väljiä tulosenusteita.

Ennusteen kattama kausi kävi selkeästi ilmi kaikista tulosenusteista. Tulosenusteista lähes kaikki oli annettu koko vuodelle. Viisi yhtiötä oli antanut tulosenusteiden kuluvalle vuosineljännekselle. Muutama yhtiö oli antanut tulosenusteiden sekä vuotta lyhyemmälle jaksolle että koko vuodelle. Muutama yhtiö oli myös antanut tilikauden alussa omasta

3 Kaikki tulosenusteet; jotkut yhtiöt olivat antaneet tulosenusteiden useammasta tunnusluvusta.

aiemmasta käytännöstään poiketen yleisluonteiset näkymät tai lyhentänyt näkymien kattamaa kautta. Esittämistavan muutos oli perusteltu ja myöhemmin tilikaudella palattiin esittämään näkymät koko tilikaudelta, mitä Finanssivalvonta pitää hyvänä käytäntönä.

Finanssivalvonta pitää listayhtiöiden tulevaisuudennäkymien esittämistapaa pääsääntöisesti selkeänä ja hyvänä; yhtiöt olivat lähes poikkeuksetta määritelleet, minkä tuloksen kehittymistä tulosenusteessa ennakoitiin, samoin ennusteen kattama kausi oli määritelty selkeästi.

Tulosenusteiden realistisuus ja saavutettavuus

Yhtiöiden sisäiset budjetointi- ja ennustamiskulttuurit voivat poiketa merkittävästikin toisistaan; jotkut yhtiöt voivat laatia budjetin, joka toimii yhtiön sisäisen kannustinohjelman perustana, ja sen saavuttaminen voi olla hyvin haasteellista. Toiset yhtiöt voivat laatia hyvin varovaisen budjetin, jonka "pääalle" yhtiön johto laatii erilaisia skenaarioita. Vaikka tulosenusteiden tulisi perustua yhtiön sisäiseen näkemykseen yhtiön kehityksestä kuluvalle tilikaudella, julkistetun tulosenusteiden ei tarvitse olla sama kuin yhtiön sisäinen budjetti tai ennuste. Finanssivalvonta suosittelee, että yhtiö dokumentoi sisäisesti tulosenusteiden perustana käytetyt arviot, ja jos sisäisestä budjetista/ennusteesta poiketaan, tulisi myös tämä dokumentoida. Huomiota tulisi kiinnittää siihen, että julkistetun tulosenusteiden tulisi olla realistinen ja saavutettavissa. Tulosenuste ei saa olla liian optimistinen – riittävää ei ole, että ennustetun tuloksen toteutuminen on mahdollista, vaan sen tulisi olla todennäköistä.

Tulosvaroituksen antamisen arvioinnista väljän tulosenusteiden yhteydessä

Tulosvaroitusta on AML 6 luvun 4 §:n nojalla annettava ilman aiheutonta viivytystä, jos on todennäköistä, että julkistetusta tulevaisuudennäkymästä poiketaan olennaisesti.

Erityisesti väljän tulosenusteiden yhteydessä Finanssivalvonta suosittelee, että yhtiö mahdollisuuksien mukaan sisäisesti määrittäisi tulosenusteelle sallitun liikkumavälin (tulosputken). Tulosputken määrittämisen tarkoituksena on tukea ja helpottaa yhtiön sisäistä arviointia tulosvaroituksen antamisen tarpeen osalta. Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan tulosputken määrittäminen edesauttaa johdonmukaisuuden noudattamista tulosvaroituksen antamisessa. Tulosputken määrittämisessä voidaan käyttää eri tapoja. Esimerkiksi lä-

hellä nolaa oleville katetasoille liikkumaväli voidaan määrittää euromääräisenä, vaikka liikkumaväli muuten olisi määritetty prosentuaalisena.

Tulosennusteen sallitun liikkumavälin ei lähtökohtaisesti katsota voivan olla mitä tahansa nollan ja yhtiön sisäisen liikevoittoennusteen välillä⁴. Esimerkiksi tulosennusteesta "liiketuloksen ennakoidaan olevan positiivinen" ei käy ilmi, minkälaista liikevoittotasoa yhtiö on arvioinut. Jos julkistetun tulosennusteen perustana oleva yhtiön sisäinen budjetti/ennuste heikentyy olennaisesti, vaikka se olisikin edelleen yhtiön julkistaman väljän tulosennusteen mukaisesti "positiivinen", tulisi yhtiön arvioida tulosvaroituksen antamisen tarvetta jo ennen kuin "positiivinen" muuttuu "negatiiviseksi". Väljän tulosennusteen kohdalla markkinoilla toimivat käyttävät muun muassa yhtiön aikaisempien vuosien toteutuneita liikevoittoja tehdessään arviota kuluvan vuoden liikevoittotasosta. Jos on todennäköistä, että yhtiön sisäisen liikevoittoennusteen kehittyminen poikkeaa siitä, mitä sijoittajat voivat perustellusti odottaa, yhtiön tulee Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan AML 6 luvun 4 §:n nojalla arvioida tarvetta tulosvaroituksen antamiseen. Lähtökohtana arvioinnissa on aina sijoittajan tiedon tarve perustellun arvion tekemiseen. Jos liikkeeseenlaskija arvioi, että tieto poikkeamasta on omiaan olennaisesti vaikuttamaan liikkeeseenlaskijan arvopaperin arvoon, liikkeeseenlaskijalle syntyy Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan AML:n 6 luvun 4 §:n nojalla velvollisuus antaa tulosvaroitusta⁵.

4 Ks. myös Helsingin hovioikeus 31.10.2008 Dno R 07/550: HO katsoi, että Q2 osavuositarkastuksessa annetussa tulosennusteessa käytetty ilmaus alle 10 % ei, yhtiön aiemmin julkistama huomioiden, voinut tarkoittaa mitä tahansa lukua nollan ja 10 % välillä, vaan ilmaus loi mielikuvan enintään muutamia %-yksiköitä alle 10 %:n olevasta liikevoitosta. Yhtiön olisi, ottaen huomioon tiedottamisen oikea-aikaisuuden vaatimus, viipymättä tullut korjata antamaansa ennustetta sisäisen tulosennusteensa perusteella jo ennen Q3 osavuositarkastusta.

5 Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 7/2013, luku 5.6 kohta (44).

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamisesta

Finanssivalvonta kiinnittää yhtiöiden huomiota seuraaviin seikkoihin tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamisessa.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamiseen liittyvät menettelytavat

Liikkeeseenlaskijan tiedonantovelvollisuutta koskevissa määräyksissä ja ohjeissa (7/2013) Finanssivalvonta on antanut ohjeistusta säännelyjen tietojen julkistamista koskevista menettelytavoista. Luvun 11.2.1. kohdan (7) määräyksen mukaan säännöllisen tiedonantovelvollisuuden raporttien julkistamisen osalta riittää, että tiedotusvälineille toimitetaan tiedotteella näihin raportteihin sisältyvät tiedot, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan arvopaperin arvoon, sekä tieto raportin julkistamisesta. Tiedotteessa on myös kerrottava, missä raportti on sijoittajien saatavilla. Asianomaisen säännellyn markkinan ylläpitäjälle ja tiedotevarastoon toimitettavassa tiedotteessa tulee olla täydellinen säännöllisen tiedonantovelvollisuuden raportti liitteenä.

Finanssivalvonnan havaintojen mukaan vaadittavia liitteitä on puuttunut erityisesti tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamisesta kertovista pörssitiedotteista. Osavuosikatsausten osalta puutteita ei pääsääntöisesti ole ollut.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamisesta kertovassa pörssitiedotteessa tulee olla seuraavat liitteet:

- täydellinen tilinpäätös eli kirjanpitolain mukainen emoyhtiön tilinpäätös, joka sisältää konsernitilinpäätöksen
- toimintakertomus
- selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä, jos se annetaan toimintakertomuksesta erillisenä kertomuksena
- tilintarkastuskertomus.

Edellä mainitut dokumentit voidaan myös julkistaa osana vuosikertomusta edellyttäen, että ne sisältyvät siihen täydellisinä.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamiseksi ei siis ole riittävää, että dokumentit laitetaan saataville liikkeeseenlaskijan kotisivuille, vaan tieto tästä on julkistettava pörssitiedotteella, jonka liitteenä tulee olla edellä mainitut dokumentit.

Julkistamisen aikarajat

Finanssivalvonta kiinnittää yhtiöiden huomiota myös siihen, että arvopaperimarkkinalain 7 luvun 5 §:n mukaan liikkeenlaskijan on julkistettava tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa ilman aiheetonta viivytystä viimeistään kolme viikkoa ennen sitä yhtiökokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Ehdotettu tilintarkastuskertomus parantaa tilintarkastuksen läpinäkyvyyttä

Kansainvälisten tilintarkastusstandardien laatija International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) ehdottaa aiempaa yksilöidympää tilintarkastuskertomusta, joka antaisi enemmän harkintavaltaa tilintarkastajille. IAASB:n mukaan muutokset ovat ratkaisevia tilintarkastusammattikunnan tulevaisuudelle ja ne kumoaisivat finanssikriisin tuomaa negatiivista huomiota tilintarkastustoimialalle. Suurimmat ehdotetut muutokset koskevat listayhtiöiden tilintarkastuksia.

Finanssivalvonta osallistuu Euroopan arvopaperimarkkinalviranomaisen (ESMA) ja pankkivalvontaviranomaisen (EBA) tilintarkastustyöryhmiin. Lisäksi Finanssivalvonta seuraa tilintarkastuslautakunnan (TILA) kautta tilintarkastajien valvojen työtä globaalilla tasolla (IFIAR)¹, ESMA², EBA³ ja IFIAR⁴ ovat kommentoineet IAASB:n ehdotuksia ja tässä artikkelissa esitetään lyhyesti näiden tahojen esiin tuomia olennaisia huomioita.

Enemmän tietoa tilintarkastuskertomuksessa suoritetusta tilintarkastuksesta

IAASB:n uudistusten tavoitteena on parantaa tilintarkastuskertomuksen informatiivisuutta edellyttämällä enemmän läpinäkyvyyttä tilintarkastuksen suoritustapaan. Tavoitteena on myös kiinnittää tilintarkastajien huomiota raportoitaviin aiheisiin, mikä epäsuorasti lisäisi tilintarkastajien ammatillista skeptisyyttä. Myös toimivan johdon, tarkastusvaliokunnan ja hallituksen toivotaan kiinnittävän enemmän huomiota tilinpäätöksen niihin liitetietoihin, joihin tilintarkastaja on viitannut tilintarkastuskertomuksessaan. Kommunikoinnin tilintarkastajien, tarkastusvaliokunnan ja hallituksen välillä odotetaan tehostuvan.

Keskeiset muutosehdotukset tilintarkastuskertomukseen

Standardiluonnoksen keskeiset ehdotukset tilintarkastuskertomukseen ovat seuraavat:

- tilintarkastajan lausunnon tulisi olla ensimmäisenä tilintarkastuskertomuksessa

1 International Forum of Independent Audit Regulators (IFIAR) on tilintarkastajien valvojen yhteistyöelin.

2 Linkki: http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/exposure-drafts/comments/ESMA_1.pdf.

3 Linkki: http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/exposure-drafts/comments/EBACommentLetter_IAASBEDAuditorReporting.pdf

4 Linkki: http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/exposure-drafts/comments/IFIARCommentLetterAuditorsReporting_0.pdf.

- tilintarkastajan olisi selkeästi kerrottava eettisten säännösten noudattamisesta ja riippumattomuudesta yhtiöstä
- tilintarkastajan olisi kuvailtava ja raportoitava listayhtiöiden tilintarkastukseen liittyvistä merkittävimmistä asioista (Key Audit Matters, KAM)⁵
- tilintarkastajan olisi raportoitava toiminnan jatkuvuudesta
- tilintarkastajan olisi raportoitava niin sanotusta muun tiedon tarkastuksesta, jos tällaista tietoa on annettu tilintarkastetun tilinpäätöksen yhteydessä (esimerkiksi toimintakertomus)
- tilintarkastajan vastuusta olisi annettava selkeä kuvaus tilintarkastuskertomuksen liitteessä tai tilintarkastusyhteisön verkkosivuilla
- tilintarkastusyhteisön toimeksiantoon osallistuvien osakkaiden nimet olisi kerrottava listattujen yhtiöiden tilintarkastuskertomuksessa.

Ehdotetut muutokset tulisivat koskemaan kaikkia tilintarkastuksia. Tilintarkastajan raportointi merkittävimmistä tilintarkastukseen liittyvistä asioista (KAM) ja osakkaiden nimien esittämisvaatimus koskisivat kuitenkin vain listayhtiöiden tilintarkastuskertomuksia.

KAMin tavoite on viestittää sijoittajille niistä asioista, jotka tilintarkastajan harkinnan mukaan ovat merkittävimmät listayhtiöiden tilinpäätöksen tilintarkastuksessa. Ne ovat aiheita, jotka ovat vaatineet tilintarkastajan erityistä huomiota, kuten esimerkiksi:

- olennaisen virheellisuuden riskit⁶ tai riskit, jotka vaativat merkittävästi tilintarkastajan harkintaa
- olosuhteet, jotka aiheuttavat olennaisia muutoksia tilintarkastussuunnitelmaan, kuten sisäisen valvonnan merkittävä puutteellisuus
- ongelma-alueet, jotka tilintarkastuksen aikana ovat tulleet esiin, mukaan lukien vaikeudet tilintarkastusevidenssien hankkimisessa
- asiat, joista tilintarkastaja on keskustellut hallituksen tai tarkastusvaliokunnan kanssa tilintarkastuksen aikana.

⁵ Key Audit Matters -termiä ei ole vielä virallisesti käännetty suomeksi.

⁶ ISA 315 Olennaisen virheellisuuden riskien tunnistaminen ja arvioiminen yhteisöstä ja sen toimintaympäristöstä muodostetun käsityksen avulla.

Uusi ISA-raportointistandardi merkittävimmistä tilintarkastukseen liittyvistä asioista (KAM)

IAASB ehdottaa kokonaan uutta raportointistandardia: ISA 701 *Communicating Key Audit Matters in the Independent Auditor's Report*.⁷ Standardia noudatettaisiin listayhtiöiden tilintarkastuksissa, mutta standardin soveltamisalaa voitaisiin laajentaa kansallisesti, tai standardia voitaisiin soveltaa myös vapaaehtoisesti.

IAASB ehdottaa, että yksittäisen KAMin kuvaamisen laajuus ja luonne olisi tilintarkastajan harkinnassa. Tilintarkastajan harkintaa ja päätösprosessia tukemaan on kehitetty soveltamisohjeita, mukaan lukien havaintoesimerkkejä.

Näkemyksiä standardin soveltamisalasta

EBA ehdottaa kommenttikirjeessään IAASB:lle, että ISA 701:n pakollista soveltamista tulisi laajentaa. EBA katsoo finanssimarkkinoiden vakauden näkökulmasta, että standardia olisi sovellettava myös kaikkiin pankkeihin riippumatta siitä, ovatko pankit listattuja vai ei. Pankkien tilintarkastukseen liittyy paljon tilintarkastajan harkintaa, josta tilintarkastajalla on vaikeuksia saada riittävästi tilintarkastusevidenssiä siksi, että johto käyttää omaa harkintaa laatien erilaisia oletuksia ja arvioita. EBA:n näkemyksen mukaan yksilöidympi tilintarkastuskertomus voisi parantaa pankkien tilintarkastusten laatua.

Näkemyksiä lisäohjeistuksen merkityksestä

Huolimatta IAASB:n kehittämästä yksityiskohtaisesta soveltamisohjeistuksesta ESMAN huolena on, etteivät ehdotetut raportointistandardit aseta tilintarkastajille selkeitä vaatimuksia eivätkä anna riittävästi ohjeistusta, joka varmistaisi tilintarkastusten yhdenmukaisuuden. ESMAN mielestä liian laajaa ammatillista harkintaa pitäisi välttää, koska tämä voi johtaa siihen, että eri tilintarkastajien tilintarkastuskertomukset poikkeavat toisistaan samoissa olosuhteissa. Se, mitkä asiat määritellään sisällytettäväksi tilintarkastajan KAM-lausun alle, ei IFIAR:n mielestä saisi olla pelkästään tilintarkastajan päätettävissä siitä syystä, että se vaikeuttaisi valvojen työtä standardin noudattamisen valvonnassa. Myös EBA katsoo, että ehdotettua selkeämmin määritelty standardin tavoite voisi auttaa tilintarkastajaa päättämään, mitkä asiat olisivat julkistettavia merkittävimpiä tilintarkastukseen liittyviä asioita.

⁷ Linkki: [http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/Proposed%20ISA%20701%20\(Revised\)-final.pdf](http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/Proposed%20ISA%20701%20(Revised)-final.pdf).

On tilanteita, joissa tilintarkastajalla ei ole tarvetta raportoida merkittävimpiä tilintarkastukseen liittyviä asioita tilintarkastuskertomuksessa. ESMA tukee IAASB:n ehdotusta siitä, että tilintarkastaja esittää tällöin tilintarkastuskertomuksessa pelkän johtopäätöksen siitä, ettei ole raportoitavia KAM-asioita. ESMA kuitenkin painottaa, että KAM-johtopäätöksen perustelut pitäisi huolellisesti dokumentoida tilintarkastajan työpaperissa. ESMA ehdottaa lisäohjeistuksen ja esimerkkien antamista, jotka auttaisivat tilintarkastajaa päättämään, milloin tilintarkastuskertomuksessa ei ole raportoitavia merkittävimpiä tilintarkastukseen liittyviä asioita.

ESMA ehdottaa lisäksi selkeyttämistä tai ohjeistusta siihen, etteivät tilintarkastajan tilintarkastuskertomukseen nostamat KAM-asiat muodostuisi korvikkeeksi tilintarkastajan mukautetulle tilintarkastuskertomukselle tai vaadituille tilinpäätöslitettiedoille. ESMA painottaa myös sitä, että kunkin tilintarkastuskertomuksen KAM tulisi esittää mahdollisimman kuvailevana ja yhtiön ominaispiirteet huomioivana.

Näkemyksiä tietyn seikan painottamisesta tilintarkastuskertomuksessa

EBA, ESMA ja IFIAR katsovat, että ISA 701:n ja uudistetun ISA 706⁸:n (tietyn seikan painottaminen tilintarkastuskertomuksessa) keskinäinen yhteys vaatii lisää selvyttä ja että niiden erojen pitäisi tulla selkeästi esiin. EBA ehdottaa, että erityisesti standardien tavoitteet tulisi miettiä uudestaan,⁹ koska tietyn seikan painottaminen voi nykyisen tavoitemääritelmän mukaan olla myös KAM-asia ja koska tilintarkastustoimet sisältävät merkittävää tilintarkastajan harkintaa. IFIAR ja EBA puoltavat tietyn seikan painottamisen sisällyttämistä tilintarkastuskertomukseen, koska sen sisältämä viesti poikkeaa merkittävimpien tilintarkastukseen liittyvien asioiden tavoitteista.

Toiminnan jatkuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota

Toiminnan jatkuvuus on saanut erityistä huomioita erityisesti finanssikriisin takia. IAASB:n näkemyksen mukaan tilintarkastajan raportointi toiminnan jatkuvuudesta on yleisen

8 ISA 706 Riippumattoman tilintarkastajan tilintarkastuskertomukseen sisältyvät tietyt seikkoja painottavat kappaleet ja muita seikkoja koskevat kappaleet.

9 ISA 701 tavoite on "to require auditors to communicate matters that were of significance in the audit of the financial statements" kun uudistetun ISA 706 tavoite on "to draw the users' attention to a matter(s) presented or disclosed in the financial statements that is fundamental to users' understanding of the financial statements".

edun mukaista ja se tulisi nostaa omaksi kappaleekseen tilintarkastuskertomuksessa. Tilintarkastajan velvollisuus raportoida toiminnan jatkuvuudesta koskisi kaikkien yritysten tilintarkastuksia.

Toiminnan jatkuvuudesta tilintarkastuskertomuksessa normaalitilanteessa annetaan tiedot siitä:

- että tilinpäätös perustuu oletukseen toiminnan jatkuvuudesta
- että johdon käyttämä oletus toiminnan jatkuvuudesta on tilintarkastajan mielestä asianmukainen
- ettei tilintarkastaja ole tunnistanut olennaista epävarmuutta (material uncertainty, MU), joka voisi kyseenalaistaa merkittävästi oletusta toiminnan jatkuvuudesta
- etteivät johto tai tilintarkastaja voi taata yhtiön toiminnan jatkuvuutta.

ESMA ja EBA toteavat viimeisestä kohdasta, että kyseinen lausuma antaisi negatiivisen sävyn, joka puolestaan voisi kyseenalaistaa tilintarkastuksen uskottavuuden. ESMA välttäisi tällaisen lausuman antamista, kun taas EBA ehdottaa IAASB:lle lausuman uudelleenmuotoilemista. Lisäksi ESMA ja EBA toteavat, että yksityiskohtaisempaa ohjeistusta tarvitaan vakiolausekkeiden (boilerplate) välttämiseksi ja vaaditun varmennustason saavuttamiseksi tilintarkastuksessa. ESMA kannattaa myös tilintarkastajan lisätietojen antamista tilanteissa, joissa olennaista epävarmuutta ei ole voitu todeta, mutta tilintarkastaja on tunnistanut viitteitä eräiden tapahtumien negatiivisista vaikutuksista yhtiön toiminnan jatkuvuuteen.

Tilintarkastajan velvollisuudet muun informaation suhteen laajenee

IAASB julkaisi vuonna 2012 standardiluonnoksen ISA 720 "Tilintarkastajan velvollisuudet tilintarkastetun tilinpäätöksen sisältävissä asiakirjoissa olevan muun informaation suhteen", jossa IAASB ehdotti tilintarkastajien velvollisuuksien laajentamista muun informaation suhteen. IAASB on päivittänyt standardiluonnoksen keväällä.¹⁰ Tilintarkastajan tehtäväksi ehdotetaan myös muun informaation arvioimisen lisäksi sitä, että tilintarkastajan olisi tunnistettava olennaiset epäjohtonmukaisuudet verrattuna sekä tilinpäätökseen

10 Linkki: http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/IAASB-Proposed-ISA-720-April-2014_0.pdf.

että siihen tietämykseen, joka tilintarkastajalle on kertynyt yhtiöstä tilintarkastuksen aikana. Jos epäjohtonmukaisuutta esiintyisi, tulisi tilintarkastajan arvioida tämän tiedon merkitystä.

Lisätäkseen avoimuutta tilintarkastajan työhön IAASB ehdottaa, että tilintarkastajan velvollisuuksista olisi annettava enemmän tietoa tilintarkastuskertomuksessa, erityisesti siltä osin, onko edellä mainittujen informaatioiden välillä olennaista ristiriitaisuutta. IFIAR ehdottaa, että koska ISA 720:n muutosehdotukset ovat vahvasti sidoksissa nyt ehdotettuihin tilintarkastuskertomuksen muutoksiin, IAASB:n olisi syytä lisätä tilintarkastuskertomusta koskevaan standardiin viittaus IAS 720:n vaatimuksiin.

Laaja globaalitason hanke tilintarkastuskertomusten parantamiseksi

IAASB on tehnyt aktiivisesti yhteistyötä International Accounting Standard Boardin (IASB), Yhdysvaltojen Financial Accounting Standard Boardin (FASB) sekä EU-komission kanssa yhteisen lähestymistavan luomiseksi. Myös Yhdysvaltojen tilintarkastajien valvontaelin, Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) on julkistanut oman ehdotuksen tilintarkastajan raportoinniksi.

Aikataulu

Normaalin täytäntöönpanoaikataulun mukaan lopullinen standardi julkaistaan tämän vuoden viimeisellä neljänneksellä. Standardi tulisi voimaan 31.12.2016, ja yksilöity vuoden 2016 tilikautta koskeva tilintarkastuskertomus olisi sijoittajien käytettävissä vuodesta 2017 lähtien. IAASB kuitenkin arvioi, olisiko 31.12.2015 toteutumiskelpoinen voimaantulopäivämäärä ja ottaa kantaa tähän kesäkuun kokouksessa.

ESMA julkaissut uusia valvontapäätöksiä

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen ESMA on julkaissut viidennentoista koosteen eurooppalaisten tilinpäätösvalvojen tekemistä valvontapäätöksistä, joista Finanssivalvonta on laatinut tämän tiivistelmän. Finanssivalvonnan suomenkielisen tiivistelmän tarkoituksena on lisätä tietoisuutta eurooppalaisten tilinpäätösvalvojen toimenpiteistä. Linkki julkaistuihin päätöksiin löytyy tämän artikkelin lopusta. Julkaistavat valvontapäätökset koskevat IFRS-standardien soveltamistapauksia, joissa on havaittu soveltamisen epäyhdenäisyyttä tai jotka ovat tilinpäätöksen laatimisen kannalta olennaisia ja kiinnostavia. Valvontapäätökset eivät ole yleisiä IFRS:n tulkintoja, vaan kunkin valvontapäätöksen taustalla on kyseiseen yksittäistapaukseen liittyviä erityispiirteitä.

Työsuorituksen perustuva ehdollinen vastike yrityshankinnassa (päättös 0114-01)

Markkinointi- ja mainosalalla toimiva yhtiö teki yrityshankinnan. Osa kauppahinnasta määriteltiin ehdolliseksi vastikkeeksi. Ehdollinen vastike riippui hankitun yhtiön suorituskyvystä tietyn ajan kuluessa. Myyjän piti jäädä tuoksi ajaksi ostajayritykseen työntekijäksi ollakseen oikeutettu vastikkeeseen. Ostaja kirjasi ehdollisen vastikkeen taseeseensa käypään arvoon. Hankinnasta muodostui myös liikearvoa.

Valvojan mukaan työsuorituksesta syntynyt ehdollinen vastike olisi pitänyt kirjata kuluksi. IFRS 3 B55 määrittelee kahdeksan indikaattoria, joita on arvioitava määritettäessä, onko maksu osa hankinnan kohdetta koskevaa vaihtopahtumaa vai liiketoimintojen yhdistämisestä erillään oleva liiketoimi. IFRS 3 B55(a):n mukaan ehdollista vastiketta koskeva järjestely, jossa maksut automaattisesti menetetään työsuhteen päättyessä, katsotaan korvaukseksi yhdistämisen jälkeisestä työsuorituksesta. Myös IFRS IC käsitteli asiaa kokouksessaan tammikuussa 2013 ja totesi, että mikäli työsuhteeseen liittyvä ehto on merkittävä, on kyseessä erillään oleva liiketoimi.

Liikearvon kohdistaminen toimintojen myynnissä (päättös 0114-02)

Öljy- ja kaasuteollisuudessa toimivalla yhtiöllä on tuotanto- ja kehitystoimintaa useassa maassa. Vuonna 2011 se myi seitsemän lisenssiä, joista neljä oli saatu hankittaessa yhtiö A vuonna 2007. Hankintamenon kohdistamisessa yhtiö

teki merkittäviä käyvän arvon tarkistuksia hankitun yrityksen omaisuuseriin (mukaan lukien lisensseihin) sekä niihin liittyviä laskennallisten verojen kirjauksia. Hankinnassa syntynyt liikearvo kohdistettiin kolmelle eri maissa sijaitsevalle rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmälle (A1, A2, A3).

Lisenssien myynnin yhteydessä vuonna 2011 liikearvo kohdistettiin niille rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmille, joissa myydyt lisenssit olivat olleet. Yhtiö ei soveltanut tähän IAS 36.86:n mukaista jäljelle jäävän ja luovutetun osuuden arvojen suhteeseen perustuvaa menetelmää, vaan sovelsi muuta menetelmää. Alun perin liikearvo koostui lisenssien käyvän arvon tarkistuksista johtuvista laskennallisista veroista. Tästä suurin osa liittyi nimenomaan myytyihin lisensseihin. Yhtiön laskelmissa kuitenkin suurin osa "yliarvosta" kohdistui myymättömille lisensseille. Vaihtoehtoinen menetelmä johti siihen, että vain pieni osa liikearvosta sisältyi laskelmiin myyntivoittoa tai -tappiota määritettäessä.

Valvojan mukaan yhtiön olisi pitänyt käyttää IAS 36.86:ssä määriteltyä arvojen suhteeseen perustuvaa menetelmää. Jos rahavirtaa tuottavalle yksikölle on kohdistettu liikearvoa ja yhteisö luovuttaa jonkin kyseiseen yksikköön kuuluvan toiminnon, niin luovutettavaan toimintoon liittyvä liikearvo on sisällytettävä toiminnon kirjanpitoarvoon luovutusvoittoa tai -tappiota laskettaessa. IAS 36.86(b):n mukaan liikearvo on arvostettava luovutettavan toiminnon ja rahavirtaa tuottavan yksikön jäljelle jäävän osan arvojen suhteen perusteella, paitsi jos yhteisö pystyy osoittamaan, että jokin muu menetelmä kuvastaisi luovutettuun toimintoon liittyvää liikearvoa paremmin. Yhtiö ei pystynyt perustelemaan tapausta IAS 36:n perusteluissa kuvatulta pohjalta.

Lisenssien myynnin esittäminen lopetettuina toimintoina (päätös 0114-03)

Öljy- ja kaasualalla toimivalla yhtiöllä on öljyn ja kaasun tuotantoon, tuotannon kehittämiseen ja etsintään liittyviä lisenssejä. Yhtiö myi seitsemän lisenssiä. Kolme niistä liittyi tuotantoon, kolme kehittämistoimintaan ja yksi etsintään. Yhtiö esitti lisenssien myynnin tilinpäätöksessään lopetettuina toimintoina. Nettotulos lopetetuista toiminnoista esitettiin tuloslaskelmassa yhdellä rivillä. Yhtä lukuun ottamatta kaikki lisenssit olivat myös rahavirtaa tuottavia yksiköitä.

Valvojan mukaan lisenssien myyntiä ei olisi pitänyt esittää lopetettuina toimintoina. IFRS 5.31:n mukaan yhteisön osa

koostuu toiminnoista ja rahavirroista, jotka ovat selvästi erotettavissa yhteisön muista osista. IFRS 5.32:n mukaan lopetettu toiminto voi olla yhteisön osa, joka a) edustaa keskeistä liiketoiminta-alueetta tai maantieteellistä toiminta-alueetta, b) on osa yhtä koordinoitua suunnitelmaa, joka koskee luopumista erillisestä keskeisestä liiketoiminta-alueesta tai maantieteellisestä toiminta-alueesta tai c) on tytäryritys, joka on hankittu yksinomaan tarkoituksena myydä se edelleen. Kyseessä ei ollut IFRS 5.32:n mukainen keskeinen liiketoiminta-alue. Toiminnan volyyymi ei yksistään ratkaise sitä, katsotaanko kyse olevan yhteisön osasta. Valvoja totesi myös, että IFRS 5.31:n määrittelemä yhteisön osa on yleensä laajempi kuin yksittäinen rahavirtaa tuottava yksikkö. Lisenssien myynnissä ei myöskään ollut kyse strategisesta päätöksestä lopettaa tietty liiketoiminta, koska yhtiö ei myynyt kaikkia tiettyihin osa-alueisiin liittyviä lisenssejä.

Rahavirtaa tuottavien yksiköiden määrittely (päätös 0114-04)

Vähittäismyyntiyhtiöllä on iso verkosto eri sivuliikkeitä ja jälleenmyyjä. Liikearvon arvonalentumistauksessa yhtiö määritteli rahavirtaa tuottaviksi yksiköiksi eri liiketoiminnot eri sivuliikkeiden sijaan. Perusteluna oli se, että sivuliikkeet eivät toimineet itsenäisesti. Jotkut tulot, kuten paljousalennukset ja kulut, olivat liiketoimintokohtaisia. Yhtiö kuitenkin seurasi päivittäistä myyntiä ja kuukausittaista tulosta sivuliikekohtaisesti, ja tätä tietoa käytettiin hyväksi päätöksenteossa.

Valvojan mukaan jokainen sivuliike olisi pitänyt määritellä rahavirtaa tuottavaksi yksiköksi. IAS 36.6:n mukaan rahavirtaa tuottava yksikkö on pienin yksilöitävissä oleva omaisuuseräryhmä, jonka kerryttämät rahavirrat ovat pitkälti riippumattomia muiden omaisuuserien tai omaisuuseräryhmittymien kerryttämistä rahavirroista. IAS 36.69:n mukaan se, miten johto seuraa yhteisön toimintoja tai tekee päätöksiä, on otettava huomioon rahavirtaa tuottavan yksikön määrittelyssä. Johto seurasi tässä tapauksessa jokaisen sivuliikkeen liikevaihtoa ja tulosta erikseen. Vaikka alennuksia seurattiin liiketoimintotasolla, sivuliikkeiden kokonaistuotot olivat niihin verrattuna suurempia.

Maa-alueiden käyvän arvon määrittäminen (päätös 0114-05)

Yhtiö toimii maatalousteollisuudessa. Sillä on maa-alueita, joita se käyttää tuotantotarkoituksiin sekä maa-alueita, jotka

on luokiteltu aineellisiksi käyttöomaisuushyödykkeiksi. Yhtiö oli myös jatkuvasti ostanut lisämaata maataloustarkoituksiin. Yhtiö lopetti tuotantotoiminnan maa-alueilla heinäkuussa 2011. Yhtiön oli tarkoitus jatkossa myydä tai vuokrata maa-alueita. Yhtiö luokitteli maa-alueet IAS 40:n mukaisiksi sijoituskiinteistöiksi ja valitsi käyvän arvon mukaisen arvostuksen.

Käyttötarkoituksen muuttumishetkellä yhtiö ilmoitti, ettei maa-alueiden käypää arvoa voi luotettavasti määrittää maanomistukseen liittyvien juridisten epäselvyyksien vuoksi. Yhtiö määritteli maa-alueet rakenteilla oleviksi sijoituskiinteistöiksi ja arvosti maa-alueet hankintamenoon IAS 40.53:n mukaisesti. Vuoden 2011 jälkipuoliskolla yhtiö kirjasi lisäksi tuloslaskelmaan kuluja maa-alueen parantamisesta. Tilinpäätöshetkellä 2011 yhtiö arvosti kuitenkin maa-alueet käypään arvoon, koska juridiset epäselvyydet oli selvitetty, ja kirjasi käyvän arvon muutoksen tuloslaskelmaan tuotoksi.

Valvojan mukaan maa-alue olisi pitänyt jo käyttötarkoituksen muuttumishetkellä arvostaa käypään arvoon. IAS 40.61:n mukaan jos omassa käytössä olevasta kiinteistöstä tulee käypään arvoon taseeseen merkittävä sijoituskiinteistö, yhteisön pitää soveltaa IAS 16:a kunnes käyttötarkoitus muuttuu. Valvojan mukaan maa-alueille oli saatavissa käypä arvo, koska yhtiö oli vastikään ostanut lisää maa-alueita. Valvojan mukaan kyseessä ei ollut myöskään IAS 40.53:n mukainen rakenteilla oleva kiinteistö ainoastaan juridisten epäselvyyksien vuoksi. Maa-alueella ei tapahtunut fyysisiä muutoksia.

Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävien osakkuusyriyten ja yhteisyriyten tuloksen esittämistavan muutos (päätös 0114-06)

Ennen IFRS 11:n soveltamista yhtiö esitti tuloslaskelmasaan osana liikevoittoa rivin 'osuus pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävien osakkuus- ja yhteisyriyten voitosta tai tappiosta'. Yhtiö jaotteli tuloslaskelmassaan varsinaisen liiketoiminnan ja muun liiketoiminnan. IFRS 11:n julkaisemisen jälkeen yhtiö arvioi uudelleen tuloslaskelman esittämistapaa. Yhtiö päätti esittää toimimattomien yhteisyriyten ja osakkuusyriyten tulokset erikseen muussa liiketoiminnassa.

Yhtiö määritteli yhteisyriykset ja osakkuusyriykset esitettäväksi varsinaisessa toiminnassa, jos seuraavat ehdot täyttyvät: 1) yhteisön toiminta liittyy yhtiön varsinaiseen

toimintaan, 2) tuloslaskelman erät ovat luonteeltaan varsinaiseen toimintaan liittyviä eivätkä pääasiassa rahoitukseen liittyviä tai 3) teollisuusyrityksen kohdalla yhteisö on aloittanut toiminnan. Tämän perusteella yhtiö päätti muuttaa start up -vaiheessa olevien yhteisyriyten tuloksen esitettäväksi muussa toiminnassa. Yhtiö perusteli esittämistavan muutosta myös sillä, että yritysten tulokseen vaikuttivat paljon muun muassa rahoituserät, jotka eivät olleet luonteeltaan varsinaista toimintaa.

Valvoja oli eri mieltä päätöksestä. Start up -vaiheessa olevien yritysten toiminta oli luonteeltaan samanlaista kuin yhtiön varsinainen toiminta, mutta ne saattoivat sijaita maissa, joissa yhtiöllä ei ollut vielä varsinaista toimintaa. IAS 8.14:n mukaan yhteisö saa muuttaa tilinpäätöksen laatimisperiaatetta vain, jos muutoksen ansiosta tilinpäätös antaa luotettavaa ja merkityksellisempää informaatiota. Valvojan mielestä tämä ei toteutunut.

IAS 1 BC 56:n mukaan yhtiö voi esittää varsinaisen toiminnan tuloksen, vaikka termiä "varsinainen toiminta" ei ole määritelty. Tällaisissa tapauksissa yhtiön on kuitenkin varmistettava, että esitettävä erä todella edustaa toimintoja, joita normaalisti pidetään varsinaisena toimintana. IASB on todennut, että olisi harhaanjohtavaa, mikäli varsinaiseen toimintaan kuuluvia erä jätettäisiin pois varsinaisesta toiminnasta esitetystä tuloksesta.

Listautumiskulut (päätös 0114-07)

Yhtiö toimii lääketeollisuudessa. Se listautui vuonna 2010. Se laski samalla liikkeelle uusia osakkeita, josta syntyi emissio- ja listautumiskuluja. Osa listautumiskuluista kirjattiin tuloslaskelmaan ja osa laskelmaan oman pääoman muutoksista. Kaikki oman pääoman lisäämisestä johtuvat kulut kirjattiin oman pääomaan.

Yhtiö jaotteli emissio- ja listautumiskulut niiden luonteen mukaan. Kulut, jotka liittyvät molempiin ryhmiin, jaettiin uusien osakkeiden suhteessa koko osakepääomaan. Asianajokulut jaettiin listautumis- ja emissiokuluihin. Investointipankeille maksetut kulut kirjattiin suoraan omaan pääomaan. Esitteistä syntyneet kulut kirjattiin kuluksi.

Valvojan mukaan yhtiön tekemä kulujen jaottelu oli IAS 32:n mukainen.

IAS 39:n mukaiset suojauslaskennan soveltamisedellytykset (päätös 0114–08)

Yhtiö harjoittaa valmistustoimintaa ja myy tuotteitaan maailmanlaajuisesti tukkumyyjien kautta. Tuotot ja kulut kirjattiin eri valuutoissa. Yhtiö käytti valuuttatermiinisopimuksia rahavirran suojauksessa ja sovelsi IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa. Yhtiö määrittäi suojattavaksi eräksi kunkin periodin ensimmäiset rahavirrat. Suojaavien valuuttatermiinien määrä oli enintään 80 % ennustetuista saatavista rahavirroista kussakin transaktiovaluutassa.

Suojauslaskentadokumentaatioissa ei ollut selkeää kuvausta valuuttatermiinisopimusten ja ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien suhteesta. Suojauslaskentadokumentaatioissa ei myöskään kerrottu, oliko suojattu riski valuuttatermiinikurssi vai spot-kurssi. Yhtiö arvioi suojauksen tehokkuutta vertaamalla liiketapahtumista saatuja todellisia rahavirtoja valuuttatermiinien rahavirtoihin. Koska saadut rahavirrat ylittivät suojausinstrumentin rahavirrat, yhtiö ei kirjannut voittoa tai tappiota tuloslaskelmaan ajatellen suojauksen olevan täysin tehokas.

Valvojan mukaan kaikki IAS 39.88:n mukaiset suojauslaskentaedellytykset eivät täyttyneet. Suojausinstrumenttia ja suojauskohdetta ei ollut yksilöity eikä suojaussuhdetta ollut selkeästi määritetty suojaussuhteen alusta alkaen. Termiinisopimukseen liittyvät ja varsinaiset liiketapahtumat dokumentoitiin vasta jälkikäteen. IAS 39:n soveltamisohjeistuksen mukaan ennakoitu liiketoimi voidaan määrittää suojauskohteeksi, kun se ei eräänny ennen suojausinstrumentin toteutumista. Tässä tapauksessa rahavirrat syntyivät ennen kuin suojausinstrumentti eräänny. Yhtiö ei dokumentoinut, miten se arvioi suojauksen tehokkuutta ja siksi yhtiö ei olisi voinut olettaa 100 %:n tehokkuutta.

IFRIC 14:n mukaiset vähimmäisrahastointivaatimukset (päätös 0114–10)

Vähittäismyyntiä harjoittavan yhtiön eläkejärjestelmässä havaittiin maaliskuussa 2012 alijäämä valtiollisiin vähimmäisrahastointivaatimuksiin nähden. Kattaakseen alijäämän yhtiö sopi maksuaikataulusta. Maksettavaksi summaksi määriteltiin elokuussa 2012 13 miljoonaa CU:ta vuodessa kuuden ja puolen vuoden ajan. Samana päivänä yhtiön eläkejärjestelmä todettiin IAS 19:een perustuvien laskelmien mukaan ylijäämäiseksi. Ero IFRS:n mukaisen ja valtiollisten vähimmäis-

raportointivaatimusten arvostuksen välillä johtui laskelmissa käytetyistä erilaisista oletuksista ja laskentamenetelmistä. Yhtiö ei kirjannut tilinpäätökseensä vastuuta lakisääteisestä velvollisuudestaan rahoittaa eläkejärjestely maksuaikataulun mukaisesti, koska se ei katsonut kyseessä olevan IFRIC 14:n mukaan kirjattava vähimmäisraportointivaatimus.

Valvojan mukaan ylimääräinen vastuu olisi pitänyt esittää tilinpäätöksessä. IFRIC 14.23-24:n mukaan yhteisön on kirjattava velka, joka johtuu vähimmäisraportointivaatimuksesta, jos yhteisöllä ei ole ehdotonta oikeutta palautukseen tai maksujen vähentämiseen. Yhtiöllä oli kansallisen lainsäädännön perusteella velvoite kattaa vähimmäisraportointivaatimukset. Yhtiöllä ei ollut myöskään ehdotonta oikeutta palautukseen tai tulevien eläkemaksujen vähentämiseen.

Englanninkieliset, laajemmat lyhennelmät valvontapäätöksistä ovat luettavissa Finanssivalvonnan verkkopalvelussa osoitteessa <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/IFRS/Julkaisut/EECS/Pages/Default.aspx>.

Lisätietoja antaa:

Markkinavalvonta, puhelin 010 831 5585.